

Om man inte vill skala potatis

Vägen till en meningsfull sysselsättning

Text och bild: Jessica Roos Rahmquist

En orättvis vardag. Rigmor Boström, mamma till Kim Boström, säger att det gör ont att Kim som vuxen individ på grund av sin funktionsnedsättning inte blivit lyssnad på vad gäller hans önskemål om sysselsättning. "Det är en erfarenhet som Kim och många andra tyvärr har, att man inte räknas", säger hon uppgivet.

De flesta av oss vill ha en meningsfull sysselsättning. Många har det, men vägen dit kan se olika ut. För vissa människor är vägen full av hinder. Man skulle kunna kalla det orättvisa.

Kim Boström är en ung man i början av sitt yrkesverksamma liv. Han är 24 år gammal och bor hemma hos sina föräldrar Rigmor och Christer Boström i Ljungskile. Kim har Downs syndrom. Att ha Downs syndrom innebär inte att man inte har tankar, önskemål och vilja att styra över sitt eget liv, till exempel vad man vill arbeta med. Vägen till en meningsfull och värdefull sysselsättning kan dock vara både krokig och slingrig, det har Kim och hans föräldrar erfarenhet av.

– Och då handlar det verkligen inte om några omöjliga önskemål, säger Rigmor.

Utöver drömyrken som låtskrivare, skådespelare och regissör som kan tyckas svåra att uppnå för vem som helst, vill Kim väldigt gärna arbeta på McDonalds. Där är han idag, två dagar i veckan, men det har inte varit lätt, och fortfarande har familjen lång väg kvar att

gå. Kim kan inte kämpa för detta själv. Hans familj som finns för honom i vått och torrt jobbar, hela tiden för att Kim ska få arbeta med det han vill.

– Det känns orättvist och jobbigt som förälder att hela tiden strida för sitt barns rättigheter och se till att ett fungerande nätverk i form av stöttande människor finns kring ens barn. Det ska inte behöva vara så när ens barn är 24 år. Det naturliga är ju att man som för-

älder tar ett steg tillbaka och släpper taget när barnen blir vuxna, säger Rigmor, som menar att alla strider tär på krafterna.

Tankarna på att Kim en vacker dag ska ut i yrkeslivet har både Rigmor och Christer burit på sedan han var liten. På något vis sköt de ändå tankarna framför sig.

– När man får ett barn med en funktionsnedsättning är det så mycket man funderar och oroar sig för. Vissa orosmoment får man

Ledsen och besviken. Christer Boström, pappa till Kim, upplever att det inte är någon som riktigt bemödat sig om ta reda på just Kims önskemål, vilket sårar.

helt enkelt skjuta framför sig för att orka, säger Christer.

Vi sitter i familjens uterum som fortfarande är dekorerat med julpynt. Det är en kall januaridag och vi ses för att prata om kampen familjen utkämpat, och till viss del ännu utkämpar. Kampen för att Kim ska få arbeta med något han tycker är roligt och meningsfullt. En känsla av att inte bli lyssnad på, av att vara någon som kommunen kan göra hur den vill med, uttrycks många gånger under vårt samtal. Kim är lyckligt lottad som har två föräldrar som inte ger sig och som lägger ner sin själ för att hans vardagsliv ska bli meningsfullt för just honom.

– Men hur är det för andra? De som inte har någon som kan kämpa för deras skull, undrar Rigmor. De blir förmodligen ”satta” på en sysselsättning, utan att någon tagit reda på vad personen ifråga egentligen vill syssla med.

Rigmor och Christer upplever att ingen riktigt bemödat sig om att ta reda på just Kims önskemål, och det sårar.

– Det är lite som att Kim blir överkörd gång på gång, säger Christer.

När Kim började i förskolan gick han i en "vanlig" förskoleklass. Likaså i årskurs ett. Därefter blev det för svårt utifrån de förutsättningar som gavs. Kim började i en särskoleklass i årskurs två och gick sedan resten av grundskolan i särskolan. Att sedan välja gymnasium var ett stort steg. Ett stort steg för alla naturligtvis, men kanske ett extra stort steg om man som Kim är beroende av att ha ett fungerande nätverk kring sig. I Uddevalla kommun finns tre särgymnasium att välja emellan: Agneberg, Östrabo 1 och Östrabo 2. Kim läste på Agneberg och satsade på svenska, skrivning och engelska i första hand.

– Vi önskade först Östrabo 1 där programmen är mer av praktiskt art inom till exempel teknik, hotell, vård och omsorg med mera, säger Christer. Vi tänkte att det skulle passa Kim bra.

Östrabo 1 ställde dock som krav att eleverna på egen hand måste kunna gå till och från idrottshallen en bra bit ifrån skolan, de dagar klassen skulle ha idrott. Rigmor och Christer kände sig osäkra på att Kim skulle klara det och ställdes inför ett svårt val.

– Att vårt förstahandsval skulle stå och falla

med ett sådant krav ifrån skolan kunde vi aldrig tro. Vi undrar fortfarande hur det kommer sig att ett särgymnasium inte har personal som går med eleverna den trafikerade vägen, om nu idrotten måste utövas där och inte på skolan, säger Christer.

Ibland har de ångrat att de inte vågade låta Kim prova. Samtidigt har Kim trivts med både lärare och elever på Agneberg, och det har inte funnits en dag då han inte ville gå dit.

Kim är en kreativ själ enligt Rigmor och Christer. Han berättar att han helst ägnar sin fritid åt fakta och fördjupning.

– Jag googlar och läser. Sedan skriver jag. Jag skriver om filmer, tv-serier och teatrar, men mest om kändisar. Ibland klipper och klistrar jag från nätet.

Rigmor hämtar en stor plastlåda med en enorm mängd faktahäften som Kim skapat. Hon ler och säger att det bara är en bråkdel.

– Det går åt en stor mängd skrivarfärg och papper som du förstår, fyller Christer i och blinkar åt Kim.

Kim visar sitt pågående projekt. Det handlar om *Julekongen*, 2013 års julkalender i Norge. Ivrigt berättar han hur han gått tillväga. Så ivrigt att han snubblar på orden. Kim är stolt över sitt arbete med *Julekongen* och det går inte att ta miste på att han älskar att ta reda på fakta om olika saker. ►

Det är lite som att Kim blir överkörd gång på gång

Christer om att ingen tagit reda på Kims önskemål

Fakta och fördjupning. Kim ägnar en stor del av sin fritid åt, fakta och fördjupning. "Jag är mycket intresserad av tv-serier, film och kändisar" säger Kim som googlar och läser om dessa innan han sätter samman sitt material till faktahäften.

Kim har ju så många tankar och drömmar om vad han vill

Rigmor, om önskan om att någon skulle lyssna på Kim

I prydlig ordning. Film, teater och musik är Kims största intressen. Stolt visar han sin otroliga mängd filmer, alla ordnade efter ett system som gör det lätt för Kim att snabbt hitta sina favoriter. Att Kim är en stor vän av ordning och reda går inte att ta miste på.

Film, teater och musik är en väldigt stor del av Kims liv. Det syns inte minst i hans rum hemma i villan i Ljungskile. Rummet är litet och mycket pedantiskt. Också det en del av hans personlighet. Kim är nog med allt han företar sig. Cd-skivor och dvd-filmer i mängd är prydligt ordnade i hyllor och i lådor. Bland musik och filmer finns många favoriter.

– Jag gillar teaterlåtar! utbrister han. Jag har jättemånga cd-skivor.

Kim hämtar *Trollkarlen från Oz* och berättar att han såg den som liten. Han blir ivrig och berättar att han också tycker om cd-skivan *Piraterna från Dafföland* och *Käldolmar och kalsipper*. Han visar också en bok med bilder på honom själv tillsammans med alla kändisar han har träffat. Det är en bok Kim är mycket stolt över. Han har gjort den som ett projektarbete under gymnasiet.

Problemen med att inte bli lyssnad på, eller inte ens tillfrågad, upplever Rigmor och Christer började under gymnasietiden.

–Vi såg det egentligen först då det var dags för Kim att praktisera, berättar Christer. Han blev liksom bara placerad. Ingen frågade Kim vad han var intresserad av, vad han faktiskt ville

göra under sin praoperiod.

– Det var lite som ett slag i ansiktet, fyller Rigmor i. Kim har ju så många tankar och drömmar om vad han vill.

Under Kims gymnasieår hade han fyra praktikperioder. Första gången placerades han utan att bli tillfrågad på Österängens dagliga verksamhet. Han ingick i en vaktmästar-grupp och bar papper, sorterade kartonger och städade vilket Kim inte alls tyckte var särskilt intressant.

Vid den andra praktikperioden placerades Kim på en annan daglig verksamhet, på söder, berättar Rigmor. Där fick han skala potatis större delen av tiden.

–Jag tycker inte om att skala potatis, inflikar Kim när hans mamma berättar.

Faktum är att Kim vantrivdes så mycket att han en av dagarna rymde därifrån. Då straffades Kim. Ett enda besök utanför väggarna var planerat under praktikveckan, ett besök på Ica som Kim hade sett fram emot sedan första dagen. Straffet för rymningen blev att Kim inte fick följa med.

– Varken jag eller Kims pappa fick kännedom om detta förrän veckan var slut, säger Rigmor och suckar uppgivet.

Inte heller vid tredje praktikperioden tillfrågades Kim om vad han ville göra. Återigen placerades han på en daglig verksamhet. Denna gång på Admore dagcenter, med löfte om att ingå i en datagrupp. Kim blev glad, äntligen skulle han få göra något inom hans intressesfär, och något han är duktig på. På Admore dagcenter arbetade dessutom sedan ett år tillbaka Kims kompis, och även det såg han fram emot.

Det var en glad Kim som första dagen gick till sin tredje praktikplats. En inte fullt lika glad Kim kom hem senare samma dag. Han hade inte varit i någon datagrupp. Istället hade han suttit i ett rum tillsammans med sin kompis och tittat på film. Dag två blev likadan, liksom dag tre. Christer ringde till dagcentret för att fråga varför Kim inte ingick i den datagrupp han var lovad. Till svar fick han att Kim visst var i datagruppen. Han fick också veta att Kim och hans kompis tittade på SVT Play hela dagarna och ”De är verkligen jätteduktiga ▶

Han blev liksom bara placerad

Christer, pappa till Kim

på att sätta på film själva på play-kanalen...”.

– Vi blev så ledsna då vi hörde detta. Vi som känner Kim vet att hans kapacitet och förmåga ligger långt högre än att sätta på en play-kanal. Det har han kunnat sedan han var åtta. Tänk om de bara hade frågat honom, säger Christer uppgivet.

Rigmor uttrycker högt en reflektion kring det här med att faktiskt praktisera på en daglig verksamhet.

– Om man praktiserar bör det ju vara som en av de som arbetar där, inte som en brukare. Praktiserar man till exempel på ett dagis, praktiserar man ju som förskollärare, inte som dagisbarn. Varför skulle Kim då praktisera som brukare? Det förstår jag inte riktigt...

Under Kims sista år på gymnasiet kom ytterligare en praktikvecka. Skolan ville då placera Kim på Österängen där han varit under sin första prao. Kim vägrade med hänvisning till att han redan varit där och ville definitivt inte tillbaka. ”Aldrig i livet!” sade Kim, och skolan ansåg då att de inte hade något mer att erbjuda Kim. Rigmor och Christer insåg att om Kim skulle få en prao-plats skulle de själva få ordna en.

– Vi pratade med Kim, lyssnade på hans önskemål och han var tydlig med att han allra helst ville vara på Göteborgsoperan och på leksaksaffären BR. Vi tog kontakt med dem och inom loppet av några dagar var allt klart. Han var välkommen både på Operan och på BR, berättar Christer. Svårare än så var det inte.

Kim berättar att han tyckte det var jätteroligt att vara på Operan.

– Jag fick vara med och regissera en musikal. Jag är faktiskt duktig på det, säger han och ler med hela ansiktet.

Kim trivdes även på BR-leksaker men det var en svårare miljö för honom. Arbetsuppgifterna med att prisma, ha koll på rabattsatser med mera blev svårt, berättar Rigmor.

– Å andra sidan vet ju både Kim och vi det nu, att det var för svårt för honom. Även det en lärdom jag tycker att prao bör syfta till, säger hon.

Om gymnasietiden var en period då Rigmor och Christer upplevde att de kämpade och stred för Kims bästa, var det ingenting mot hur det blev efter gymnasiet. Och till viss del är än idag. Vad gör man om man inte har en given plats på arbets-

Positiv arbetskraft. Att Kim arbetar på McDonalds är bara positivt menar Jeanette Johansson, restaurangchef på McDonalds Torp. ”Kim drar upp humöret på oss andra”, säger hon.

marknaden, men inte heller tackar ja till den sysselsättning som erbjuds inom daglig verksamhet?

– Det finns liksom inget alternativ. Vi har upplevt att det förväntades av Kim att han skulle skala potatis och leka med personalens hund. Han vill mer än så, men har faktiskt inga orimliga önskemål, säger Rigmor.

Hon ser ledsen ut. Detta att Kims önskemål inte är orimliga är något Rigmor och Christer ofta återkommer till. Liksom att ingen frågar Kim, att ingen lyssnar på honom. Det är en tuff situation, det syns på dem båda. Hur känns det då för Kim? undrar de.

När Kim tackade nej till att skala potatis och klappa personalens hund ville kommunen stryka hans ansökan om sysselsättning inom daglig verksamhet, men det vägrade Rigmor och Christer. De ansåg att ansökan skulle vara kvar tills dess att kommunen kunde erbjuda någon variation på sin dagliga verksamhet.

Gensvaret uteblev och Rigmor och Christer tog själva kontakt med McDonalds vid Torp i Uddevalla och med Ica Supermarket i Ljungskile. Två arbetsplatser där Kim gärna ville arbeta. Det visade sig att han var mer än välkommen till dem båda. McDonalds som har en uttalad policy att se till mångfald och välkomna alla, kunde också ställa upp med handledare. Jeanette Johansson, restaurangchef, har arbetat på restaurangen i nio år och är också en av Kims tre handledare.

– Att Kim är här är bara positivt! Det är

svårt att inte tycka om Kim, och han drar upp humöret på oss andra, ler hon.

Hon har aldrig hört någon negativ kommentar om vare sig Kim eller det faktum att McDonalds satsar på att erbjuda människor med funktionsnedsättning en arbetsplats. Tobias Carlberg, Supervisor på fem McDonalds-restauranger i Bohuslän, bland annat restaurangen på Torp.

– Det finns så många andra egenskaper än själva arbetskraften att värdesätta. Kim ger oss så mycket skratt och glädje, säger han och tillägger att mjuka värden är viktiga.

Att det också främjar övriga medarbetares syn på livet är han övertygad om, och syftar på den glädje och den värme Kim tillför arbetsplatsen.

– Vi är första arbetsplatsen för många av våra anställda och genom att ha fått lov att arbeta tillsammans med Kim, tror jag att vi bidrar på ett positivt sätt till deras arbetslivserfarenhet. Det är en extra bonus för oss alla att Kim jobbar här.

Kim dyker upp i personalrummet och skiner som en sol när Jeanette säger god morgon. Han hänger av sig sin orangea jacka och visar sedan stolt sina arbetskläder med tillhörande namnbricka. Kims arbetspass har börjat och det är dags att vika Happy Mealkartonger. Kim och Jeanette går igenom vilka leksaker som ska packas just denna veckan.

– Viker du många kartonger så får du ta med en leksak, retas Jenny som vet att Kim inte vill ha någon leksak.

– De är ju för barn, jag är vuxen, skrattar han och buffar till Jeanette med armen.

Kim visar hur man viker kartongerna. Som

Det finns så många andra egenskaper än själva arbetskraften att värdesätta

Tobias Carlberg, Supervisor
McDonalds Torp

Tar sin uppgift på allvar. Kim är ytterst noggrann i allt han gör, även när han viker Happy Mealkartonger. Det gör att det tar tid, men det är inget som bekymrar övrig personal.

med allt annat han gör är han väldigt noggrann, och det tar tid.

– Kim behöver tid, men då får det ta tid helt enkelt. Det viktiga är att han får vara med, säger Jeanette.

Att Kims behov av hjälp emellanåt skulle stjäla tid håller hon inte med om. Hon menar att de annars hade haft en person som gjort Kims arbete. Då kan lika gärna Kim göra det och någon av dem stå bredvid.

– Vi är så många här och fixar att ta hand om Kim. Skulle han få jobba ensam en stund så löser han det, bara han vet vad han ska göra.

Kim tycker om personalen på Mc Donalds och vice versa, det syns lång väg. En gång blev han osams med Jeanette.

– Jag ville ha glass, muffins och donut. Jeanette sade att jag bara fick ta en. Jag hade redan ätit glass och fick inte ta mer. Det är inte bra att äta för mycket sånt gott. Men jag ville...

Kim rynkar pannan och kniper ihop munnen hårt när han berättar. Men så mjuknar

ansiktet, han ler och säger att de blev vänner fort igen.

Även Ica Supermarket i Ljungskile valde att se Kim som en tillgång.

– Kim har jag följt sedan han var liten och jag såg inga problem när hans mamma frågade om han fick vara här. Man vill göra det man kan och vi är många olika människor på jobbet, säger Birgitta Sjöstedt, ägare till Icabutiken.

Dock kunde butiken inte ställa upp med handledare, varför Rigmor och Christer varje fredag under flera år gick bredvid Kim när han arbetade. En i längden ohållbar lösning.

Hösten 2012 fick Kim ett brev om att hans ansökan till daglig verksamhet behövde förnyas. I brevet står att läsa att kommunen

kan tillgodose Kims behov av sysselsättning enligt daglig verksamhet. Kim gjorde ingen

ny ansökan, av den anledningen att han inte anser att de kunde erbjuda honom en sysselsättning han önskade.

– De hade ju faktiskt aldrig ens frågat Kim vad han ville, säger Rigmor upprört.

Att arbetet på McDonalds och Ica då skulle kunna bli en utflyttad daglig verksamhet var det inte tal om. Kim skrev istället in sig som arbetssökande hos arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingen erbjuder individer med funktionsnedsättning dels sin allmänna service som alla arbetssökande ►

Kim behöver tid, men då får det ta tid helt enkelt. Det viktiga är att han får vara med

Jeanette Johansson, restaurangchef på McDonalds Torp

har rätt till, dels kan de kompensera en ned-satt arbetsförmåga ekonomiskt, genom hjälp-medel eller personligt stöd. Anställning med lönebidrag, trygghetsanställning, utvecklings-anställning och skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare är exempel på anställningar där arbetsgivaren kompenseras ekonomiskt av arbetsförmedlingen. Samtliga syftar till att individen ska få utveckla sin kompetens och öka sina möjligheter till en anställning på den reguljära arbetsmarknaden. Meningen är att arbetsuppgifterna ska anpassas efter individens särskilda behov.

Arbetsförmedlingen erbjuder även stöd till de individer som behöver det på grund av en funktionsnedsättning. Unga med funktionsnedsättning (16-29 år), stöd till personligt biträde och särskilt introduktions- och uppföljningsstöd är exempel på sådant stöd.

Utöver arbetsförmedlingen finns privata aktörer som arbetar på uppdrag av kommuner, arbetsförmedlingen och skolor.

När Kim skrev in sig på arbetsförmedlingen hade han tur och träffade en bra handläggare.

– På några minuter hade han satt sig in i Kims situation. Det var ett oerhört positivt och seriöst bemötande, säger Rigmor.

Då arbetet på McDonalds redan fungerade tillfredsställande gjorde arbetsförmedlingen ingen större insats där. Däremot kunde de vara behjälpliga rörande Kims arbete på Ica. Handledaren ifrån arbetsförmedlingen valde att vara med Kim varje fredag på Ica under flera månader. Handledaren kom därefter fram till att arbetet var svårt att anpassa så att Kim skulle klara det utan stöd. Handledaren kontaktade kommunen flera gånger, för att be dem ställa upp med stöd till Kim.

–Vem han kontaktade vet vi egentligen inte. Han sade att han inte fick svar och till slut gav han väl upp. På något vis gjorde vi det också. Vi orkade helt enkelt inte strida mer utan valde att själva gå med Kim varje fredag igen, suckar Rigmor.

För Kim, Rigmor och Christer tändes hoppet igen hösten 2013, då kommunen tillsatte en arbeidskonsulent. Rigmor fick nys om det via sitt arbete på Posten. Plötsligt serverades det frukost på hennes arbetsplats fem dagar i veckan.

– Frukosten tillagades och serverades av människor med sysselsättning inom daglig verksamhet, och postens personal fick köpa den för 15 kronor. Då förstod jag att det visst går att ha vad jag kallar ”utflyttad” daglig verksamhet, säger Rigmor.

Hon blir ivrig när hon berättar och förklarar att hon i begreppet ”utflyttad” daglig verksamhet menar en för individen meningsfull sysselsättning som inte behöver äga rum just där kommunen förlagt sådan. Precis så som Kims arbete på McDonalds nu blivit.

Rigmor tog kontakt med Jenny Wallentin som arbetar som arbeidskonsulent vid Socialtjänsten i Uddevalla kommun. Hennes roll är väldigt viktig för brukare och anhöriga, poängterar Rigmor. Efter att ha stridit för Kim

Många har efterfrågat det jag nu gör

Jenny Wallentin,
arbetskonsulent
vid Socialtjänsten i
Uddevalla kommun

i flera år var det en befrielse att träffa Jenny.

– Hon både såg, hörde och lyssnade på Kim, ler Rigmor.

Som arbetskonsulent arbetar Jenny enbart med individer som omfattas av LSS, och som har fått ett beslut om att de beviljats daglig verksamhet.

– Daglig verksamhet är något man söker, och inte något man ”hamnar i”, betonar hon och tillägger att det tyvärr är en vanlig missuppfattning.

Inte heller är daglig verksamhet en försörjning, utan en sysselsättning berättar Jenny. Tjänsten som arbetskonsulent är relativt ny i Uddevalla kommun och kom till som ett resultat av påtryckningar ifrån familjer och anhöriga till individer verksamma inom daglig verksamhet. Jenny upplever att hon i sin roll blivit väldigt väl mottagen.

– Många har efterfrågat det jag nu gör, de har inte känt sig lyssnade på tidigare vilket är beklagligt. Vi har ett stort utbud inom daglig verksamhet i Uddevalla. Det är inte som folk tycks tro och som det kanske var förr.

Ett av skälen till att kommunens nya arbets sätt med en arbetskonsulent mottagits så väl kan vara att det av tradition finns en negativ syn på daglig verksamhet, tror Jenny.

– Vi har ett nära samarbete med årskurs 3 och 4 på gymnasiesärskolorna i kommunen, de vet att vi finns. Min roll är att kartlägga behovet av sysselsättning.

LSS – lag om stöd och service

LSS är en rättighetslag som ska garantera personer med omfattande och varaktiga funktionshinder goda levnadsvillkor, att de får den hjälp de behöver i det dagliga livet och att de kan påverka vilket stöd och vilken service de får. Målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

LSS ger rätt till tio insatser för särskilt stöd och särskild service som människor kan behöva utöver det som de kan få genom annan lagstiftning. Där ingår rätten till daglig verksamhet. LSS är ett komplement till andra lagar och innebär inte någon inskränkning i de rättigheter som andra lagar ger.

I rätten till daglig verksamhet står att läsa:

Personer i yrkesverksam ålder, som saknar förvärsarbete och inte utbildar sig, har rätt till daglig verksamhet om de ingår i personkrets 1 och 2 enligt LSS. Den dagliga verksamheten bör kunna innehålla såväl aktiviteter med habiliterande inriktning som mer produktionsinriktade uppgifter. Insatsen ska anpassas efter individuella behov, förutsättningar och intressen.

Roligt på jobbet. Kim har stängt in McDonaldsvärdinnan Ulrika Jansson i städskrubben och skrattar så tårarna rinner. "Jag brukar göra det", avslöjar han.

Jennys roll innebar för Kim att att det kommer Christer att gå med Kim till Ica när det passar och Kim vill.

under den gångna hösten blev hon som följde med Kim till Ica varje fredag. Liksom handläggaren ifrån Arbetsförmedlingen kom hon fram till att Kim behöver stöd för att klara arbetsuppgifterna på Ica.

– Men det blir för dyrt att ha en habiliteringsassistent per brukare, säger Jenny. Det behöver vara fler brukare per arbetsplats för att kommunen ska skicka personal.

Som exempel nämner hon Ica Kvantum i Uddevalla. De tar emot tre brukare och kommunen kan då ställa upp med personal. Både Rigmor och Jenny säger att Kim är välkommen dit, men vitsen med att få lov att vara på Ica i Ljungskile var att få ingå ett socialt sammanhang på sin hemort, berättar Rigmor.

– Kanske blir det så en dag, om Kim flyttar till eget boende i Uddevalla. Som det ser ut nu

Kims närvaro tillför och det är viktigt för oss alla

Birgitta Sjöstedt, ägare till Ica Supermarket Ljungskile

förstår kommunens ekonomiska dilemma. Vi är helt enkelt en för liten butik, säger Birgitta Sjöstedt.

Birgitta betonar att hon ser det mer som att Kim gör ett uppehåll än att han har slutat. Det är en stor förlust att inte ha Kim där längre.

– Kims närvaro tillför mycket och det är viktigt för oss alla, säger hon.

För Kim innebär detta att hans arbete på Ica inte kan fortgå, trots att personalen saknar honom. Att Rigmor och Christer alltid ska ►

Här är Kim välkommen. Ulrika Jansson, Jeanette Johansson och Tobias Carlberg tillsammans med Kim. "De mjuka värdena får inte underskattas" säger Tobias Carlberg, Supervisor på McDonalds på Torp, i Uddevalla City, Trollhättan, Munkedal och Stenungsund.

kunna lägga sina scheman så att de är lediga på fredagarna för att gå med sin vuxna son till arbetet, fungerar inte i längden.

– Vi får hitta lösningar på det om Kim vill. Samtidigt anar vi att han inte har så roligt på Ica som på McDonalds i alla fall. Sysslorna är nog för svåra, eller så är det grejen att han har mamma eller pappa med sig som gör att det inte blir så kul, säger Christer.

Kim själv säger att han tycker det är roligt på Ica, men kan inte riktigt precisera vad som egentligen är kul.

– Jag vet faktiskt inte... Fråga morsan, säger Kim och skrattar.

Rigmor drar på svaret och säger sedan att hon tror att det kanske är så att Kim känner att han ingår i ett sammanhang och har en sorts "normal" tillhörighet. Hon tecknar cittattecken i luften när hon säger detta och vänder sig till Kim.

– Du går till jobbet, har coola arbetskläder och en uppgift att sköta. Kanske är det den grejen du trivs med Kim?

Kim nickar. Nickar och lämnar sedan ämnet Ica och berättar istället om McDonalds.

Kims ögon glittrar när han berättar om hur många Happy Mealkartonger han viker varje gång han jobbar. Säkert 100 kartonger tror han. Han berättar också att torkar av borden och matar fiskarna i akvariet ute i restaurangen.

– Ibland stänger jag in Ulrika i städskrubben, säger han och skrattar så tårarna rinner.

Ulrika Jansson, som Kim syftar på, är värdinna på restaurangen och en av Kims handledare. De brukar stå tillsammans. På restaurangen är Kim en i gänget och fyller en funktion. När hans arbetspass är slut äter han lunch i personalrummet innan han åker hem. Kim äter alltid samma meny.

– QP, pommes och Cola, ler Kim. Jeanette brukar komma med maten på en bricka till mig.

När möjligheten till arbete på Ica upphörde hade Kim plötsligt bara sina två dagar i veckan på McDonalds. Nu som en sysselsättning inom daglig verksamhet vilket ger honom rätt till samarbete, uppföljning och stöttning av kommunens arbetskonsulent. Det är en bra lösning enligt Rigmor och Christer, det är hit de har velat alla dessa år av kamp. De

Särvux x 2. Två gånger i veckan läser Kim på Särvux. Han läser engelska och svenska, samt har skapande verksamhet. Engelska är svårt tycker han, men ser gärna på engelska och amerikanska filmer - så länge de har svensktext.

vill mer så klart, det handlar om mer sysselsättning än två dagar i veckan, och det handlar om deras barn. Men med den här lösningen är Kim glad då han går till jobbet, och han är glad då han kommer hem.

– I drygt tre års tid har han arbetat på McDonalds och hans självkänsla har vuxit vilket är mer värt än något annat, ler Rigmor samtidigt som hon stryker Kim över armen.

Hon berättar om en gång för några år sedan då de var på Torp, Kim, hans syster och hon själv. De bestämde sig för att äta lunch på McDonalds. Kim blev orolig över att hans - då nya - arbetskamrater inte skulle känna igenom honom och kanske inte ens hälsa på honom.

– Det är en erfarenhet

Kim och många andra tyvärr har, att man inte räknas med, och det förstör självkänslan helt. Men när vi blev innanför dörrarna sken all personal upp. De blev så glada att Kim kom! Och vi blev så glada att de blev så glada!

Kims veckor är numera ganska välfyllda av aktiviteter. På måndagar och fredagar arbetar han på McDonalds mellan klockan nio och tolv. Han tar själv bussen dit och hem. Oftast går det bra, även om det händer att han hamnar på fel buss när han ska hem. Då ringer han sin mamma eller pappa som får guida honom eller be chauffören hjälpa Kim tillrätta. De har

"busstränet" med Kim för att han ska kunna ta sig till olika ställen själv, och på så vis bli mer självständig.

På tisdagar går Kim till Ateljé tio i tolv. Det är en ny satsning på sysselsättning inom daglig verksamhet där brukare får möjlighet att prova olika konstnärliga uttrycksätt. Erbjudandet om att delta här kom som en ersättning för de timmar på Ica som upphörde. Kim har varit med på Ateljé tio i tolv under vårterminen, han säger att det var hans mammas idé och inget han själv ville. Rigmor skrattar och säger att det kan var väldigt svårt att få Kim att prova nya saker. Både Rigmor och Christer kände sig övertygade om att han skulle uppskatta verksamheten på Ateljé tio i tolv. Redan efter första gången var motståndet borta, dock tror ingen av dem att han kommer att fortsätta nästa termin.

– Det är inte alls som att ha ett arbete, en funktion att fylla. Det är mer som en rolig grej, säger Rigmor. Och det är inte främst den typen av sysselsättning Kim behöver.

Kim berättar att han första gången skulle måla sitt drömmhus och att han gjorde ett slott.

– Inte vilket slott som helst, men Greveholms slott. Jag gjorde fel, jag gjorde ett torn, det ska vara två. Det gör ingenting, jag vet att det ska vara två.

Han reser sig för att hämta ett inramat fotografi, modell större. Fotot föreställer Kim i fem- sexårsåldern, poserande utanför just Greveholms slott.

– Här vill jag bo, skrattar han. Greveholm är min favorit.

Efter Ateljé tio i tolv tar Kim bussen till Särvux. På Särvux läser han två gånger i veckan. Han läser engelska, svenska och skapande

Det är en erfarenhet Kim och många andra tyvärr har, att man inte räknas med, och det förstör självkänslan helt

Rigmor om Kims rädsla över att inte vara en i gänget

Jag gör
det jag vill
nu. Jag vill
inte skala
potatis...

Kim, om sitt liv
idag

En bit på väg. Kim trivs med att arbeta på McDonalds. Dock är det än så länge bara två halvdagar i veckan. För att Kim helt och fullt ska känna att han har en meningsfull sysselsättning, krävs mer. Ribban ligger högre än så för honom och varken Kim eller hans föräldrar tänker ge upp kampen. "Ingen annan skulle vara nöjd med två halvdagars arbete per vecka. Varför skulle då Kim vara det?" säger Rigmor.

verksamhet. Engelska tycker han är svårt, och avslöjar att han vid förra gångens lektion inte förstod vad läraren sade.

– Men jag har många engelska dvd-filmer. Då läser jag texten istället, skrattar han.

En av Kims lärare vid Särvox, Anna Kihlander, pratar om vikten av sitt samarbete med arbetskonsulent Jenny Wallentin. Det är viktigt att skola och arbetsliv samverkar, menar hon.

– En arbetskonsulent har fattats i kommunen. Vi använder varandra för att få en positiv effekt för individen, säger Anna.

Till exempel kan Jenny informera Anna om att en individ nu är på en arbetsplats där denne behöver kunna läsa lite bättre. Utifrån vilken arbetsplats det handlar om kan Anna fokusera på rätt typ av läsning. Det vill säga fokusera på ord som individen stöter på i sitt arbete.

– På samma vis kan jag informera Jenny om vad en individ är extra duktig på, vilket kan hjälpa henne att hitta "rätt" arbetsplats.

Som Kims liv ser ut nu har han sysselsättning fyra av fem vardagar. Han är ledig på onsdagarna. Själv upplever han inte att han är ledig alls, eftersom han har så mycket att

göra med fakta och fördjupning. Kim skulle kunna ägna sju dagar i veckan åt fördjupning. Genom sitt film- och teaterintresse har också nya dörrar öppnats för honom i livet. Hans föräldrar har i alla år kuskat land och rike runt till diverse föreställningar. Sedan några år tillbaka sommarjobbar Kim en dag varje sommar hos Lasse Beischer och 123 Schtunk. Kim sitter i biljettkassan och registrerar besökarnas biljetter. Lönen? En biljett till föreställningen.

– Vi är kompisar Lasse och jag. Jag har hans telefonnummer, säger Kim och viftar stolt med telefonen. Jag blir bjuden på Lorensberg varje år också!

Film och teater är det bästa Kim vet. Han berättar om hur han på eget initiativ fick vara med på Vallarnateatern och lära sig hur man lägger på ljudeffekter.

– Vet du att om en telefon ringer under föreställningen, då är det ingen riktigt telefon! Då är det bara en mixerkille som trycker på en knapp, säger Kim ivrigt.

Efter alla år av "blod, svett och tårar" känns det då som att det blivit bra för Kim i sin vuxna yrkesroll? Rigmor och Christer är kluvna. Det skulle kunna vara så mycket bättre,

menar de, men på något vis sänker man ribban och blir glad för det lilla oavsett det är tillräckligt eller inte. Rigmor funderar länge, försöker hitta orden. För vad är egentligen tillräckligt för ens barn?

– Huvudsaken är att Kim får göra något så att han känner sig nöjd med sig själv. Ingen annan ska bestämma åt Kim vad han ska göra. Inte vi som föräldrar heller. Det är hans liv och hans val. Mår Kim bra av att arbeta på McDonalds, då är det där han ska vara...

Vilket är ditt drömjobb Kim?

– Låtskrivare. Och skådespelare. Och regissör också, inom teater och film, säger Kim och ler stort och varmt.

Men du arbetar ju på Mc Donald's?

– Ja, det gör jag faktiskt. Jag tycker om mina arbetskamrater och jag har roligt på jobbet.

Det är också mitt drömjobb, att jobba på Mc Donald's. Jag gör allt möjligt. Så spelar jag i Ljungskilerevyn, och arbetar med fördjupning så då arbetar jag med teater och film också.

Känns det som att du får göra vad du vill?

– Ja, jag gör det jag vill nu. Jag vill inte skala potatis... ■